



Пољопривреда и прехранбена индустрија

Природни потенцијали су свакако један од кључних фактора у садашњем и будућем развоју Републике Српске и њеном економско - географском обликовању. У том смислу у најважније природне потенцијале спада *Пољопривредно земљиште* које је стратешки потенцијал Републике Српске.

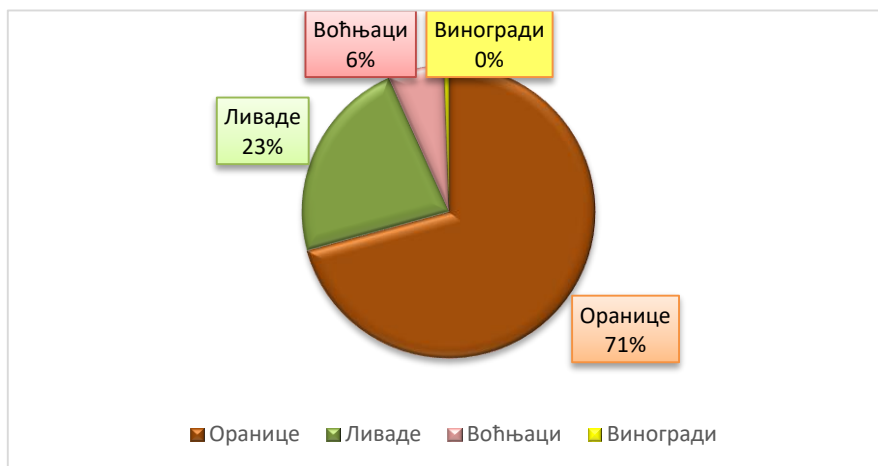
Пољопривредно земљиште као један од стратешких потенцијала представља изузетно релевантан ресурс и у Републици Српској му припада примарно мјесто међу природним потенцијалима њеног развоја. Његова заступљеност у односу на непољопривредна земљишта и структурна искоришћеност је врло различита, а разлике су резултат припадности појединих пољопривредних површина различитим морфолошким цјелинама.

Укупна површина пољопривредног земљишта у Републици Српској износи 977.000 хектара, од чега је око 815.000 ха обрадиво земљиште, што у односу на број становништва приближно чини један хектар по становнику (0,95 ха по становнику), а то је изнад свјетског просјека (0,24 ха по становнику) Република Српска заузима мјесто на самом врху европских земаља по расположивости пољопривредних површина.

Према томе, пољопривредног земљишта у Српској има довољно, а постоје и реалне могућности добијања и нових површина. Према категоријама искоришћености, највеће површине припадају ораницама и баштама, те пашњацима, ливадама, воћњацима и најмање рибњацима.

Од укупне површине обрадивог земљишта:

- 71.07 % чине оранице;
- 22.65 % ливаде;
- 6.21 % воћњаци и 0.054 % виногради.



Рационалним кориштењем овог стратешки важног потенцијала уз примјену савремених агротехничких мјера и унутрашњим реструктурирањем производње, стварају се услови ка подмиривању сопствених потреба, али и могућности одређене производње вишкова за тржиште.

Плодно земљиште, чисти извори воде и незагађен ваздух чине добру основу за производњу органске хране. Постојање геотермалних вода на преко 50% пољопривредног земљишта омогућава улагања у стакленичку и пластеничку производњу. Захваљујући повољном географском положају, клими те различитим геолошким условима, биодиверзитет љековитог и ароматичног биља на просторима Српске, веома је богат (*постојање више од 400 врста љековитих и ароматичних биљака*).



- **977.000** ха пољопривредног земљишта на територији Републике Српске;
- **95 %** територије Српске заузимају рурална подручја;
- **51 %** укупне површине Српске чини пољопривредно земљиште;
- **680** привредних друштва у пољопривредно-прехрамбеној индустрији Српске;
- **42000** регистрованих/уписаних пољопривредних газдинстава у Српској;
- **130** пољопривредних задруга у Српској;
- **7** пољопривредних кластера у Српској;
- **96** регистрованих сертификованих Органских произвођача хране у Српској.

Прерада пољопривредних сировина у Републици Српској

Република Српска је предузела важне кораке ка успостављању функционалне тржишне економије и постизању високог степена макроекономске стабилности упркос глобалној економској и финансијској кризи. Прехрамбена индустрија је једна од најјачих тачака економије у Српској и пружа велики допринос друштвено-економском развоју региона, производња хране је свакако стратешки интерес Српске.

Прехрамбеном индустријом и индустријом пића баве се пољопривредна газдинства, пољопривредне задруге, мала, средња и велика предузећа и свако заузима свој дио тржишта у значајним димензијама. Тренутно је 680 привредних друштва у пољопривредно - прехрамбеној индустрији Српске. Укупан број запослених радника у подручју области пољопривреда и аквакултура у 2022. години, износио је 1.649, а у подручју прерађивачке индустрије области производње прехрамбених производа, производње пића и дуванских производа број запослених радника је 6.939.

Бруто домаћи производ (БДП) остварен у подручју Прерађивачка индустрија, према подацима за 2022. годину, износи 1,86 милијарде КМ. Стопа реалног раста износи 1,4%. БДП остварен у прерађивачкој индустрији у 2022. години, има учешће од 12,8% у укупном БДП оствареном у Српској, док је у 2021. години износио 12,3%. Бруто домаћи производ (БДП) остварен у подручју Пољопривреда, шумарство и риболов, према подацима за 2022. годину, износи 1,08 милијарди КМ. Стопа реалног раста износи -2%. БДП остварен у подручју Пољопривреда, шумарство и риболов, у 2022. години, има учешће од 7,5% у укупном БДП оствареном у Српској, док је у 2021. години износио 7,6%.

Најзаступљеније гране у оквиру прехрамбене индустрије су:

- ✚ млинско-пекарска индустрија;
- ✚ производња и прерада воћа и поврћа;
- ✚ производња млијека и млијечних прерађевина;
- ✚ производња меса и месних прерађевина;
- ✚ кондиторска индустрија.

Анализе су показале да су сектори производње и прераде млијека, те воћа и поврћа најконкурентији с обзиром на повољне климатске услове и могућност пласмана на домаће и страног тржиште. Број компанија које имају уведене системе квалитета: ISO 9001:2000 и HACCP систем квалитета биљежи константан раст.

Подсектори атрактивни за инвестирање:

- Производња и прерада воћа и поврћа: стакленици и пластеници за поврће и јагодичасто воће за конзум и прераду – прерађивачки капацитети постоје; Узгој малина и купина, те изградња хладњача и сушара за воће – климатски услови повољни, постоји тржиште продаје у земљи и иностранству; Подизање плантажа: ораха, љешњака, крушака, вишања и јабука -климатски услови су повољни.
- Виноградарство и винарство: подизање винограда и производња грожђа и вина препознатљивог географског поријекла.



- Узгој стоке, производња и прерада меса, подизање фарми, репроцентара, те производња месних и млијечних производа виших фаза обраде: тврди и полутврди сиреви, трајни и полутрајни месни производи.
- Млинско-пекарска индустрија, повећање производње ратарских производа.
- Рибарство, узгој квалитетне рибе за извоз и подизање прерађивачких капацитета.
- Пчеларство, производња пчелињих производа препознатљивог географског поријекла, увођење нових производа прије свега за потребе туризма и угоститељства.
- Производња и прерада љековитог биља, сакупљање шумских плодова, прије свега гљива, узгој и прерада индустријског биља: шећерне репе и уљарица - соја и уљана репица.

Производеа здраве хране, свакако је велики потенцијал

Органска производња у Републици Српској у посљедње двије године удвостручила се по броју заинтересованих пољопривредника и по хектарима засијаним овим културама. Укупна површина под органском производњом износи око 4.000 хектара и њоме се бави око 96 сертификованих произвођача.

Као специфични вид производње, органску производњу карактерише избјегавање употребе минералних ђубрива, средстава за заштиту биља, али и адитива за сточну храну и бројних других хемијских препарата. Процес производње обавља се примјеном пољопривредних метода које су еколошки исправне и не угрожавају животну средину. Претходних година, међу органским произвођачима са простора Српске највећу заинтересованост изазивале су активности као што су сакупљачка производња шумских плодова, љековитог биља и гљива, док је производња поврћа и воћа, као и житарица, те њихове прерађевине у сталном порасту.

Република Српска је погодно тло за органску производњу хране, а број произвођача који су у овој врсти производње препознали шансу за зараду и очување животне средине у сталном је порасту. Поред тога, на овом подручју препознате су и огромне површине које су запуштене, а које би уз одговарајућу подршку могле бити претворене у подлогу за органску производњу. Највеће интересовање за органске производе са простора Српске показале су земље Европске уније, Швајцарска, али и земље других континената, као што је Канада.

Један од главних природних потенцијала на који би Српска у будућности требала базирати свој развој је обрадиво земљиште, плодне равнице Посавине, Семберије, Лијевча поља представљају базу ратарске производње, а највише се гаји кукуруз, пшеница, јечам и др. као и разне врсте поврћа. Брежуљкасто подручје погодно је за развој воћарства, док је простор ниске Херцеговине најпогоднији за узгој винове лозе, дувана, љековитог биља, као и неких медитеранских врста воћа (нар, смоква, маслине и др.). Пространи пашњаци и ливаде чине основу за развој сточарства. На бази оваквих потенцијала подигнути су значајни капацитети прехранбене индустрије широм Српске. Без обзира на грану привређивања, развој треба заснивати на увођењу стандарда квалитета, производњи здравствено сигурне хране, производа с географским поријеклом и стварање брендова заснованих на традиционалној производњи и географском поријеклу производа.

- *У сврху подстицања и развоја пољопривредне производње, прехранбене индустрије и руралног развоја, инвеститорима су сваке године на располагању и новчани подстицаји Владе Републике Српске - Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, а аграрни буџет за 2023. годину износи 180 милиона КМ.*